

Fysisk arbejdsmiljø

FOAs medlemmer vurderer, at deres arbejde er mere fysisk hårdt end danske lønmodtagere generelt. Det viser en undersøgelse, som FOA har udført blandt medlemmerne af forbundets medlemspanel. Undersøgelsen viser også, at det fysiske arbejdsmiljø på nogle områder er blevet hårdere siden 2015. Der er bl.a. sket en stigning i den andel, der arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Hovedkonklusioner:

- **FOAs medlemmer har et hårdere fysisk arbejdsmiljø end danske lønmodtagere generelt:** I en vurdering af, hvor fysisk hårdt FOAs medlemmer vurderer deres arbejde på en skala fra 0-10 (hvor 0 angiver, at de ikke opfatter deres arbejde som fysisk hårdt, og 10 angiver, at de opfatter deres arbejde som maksimalt fysisk hårdt), svarer medlemmerne gennemsnitligt 5,7. NFA har undersøgt samme for danske lønmodtagere generelt, og her svares der gennemsnitligt 3,6.
- **Medlemmerne vurderer deres fysiske arbejdsmiljø hårdere end i 2012 og 2015:** Der er sket en stigning i andelen af medlemmer, der er helt eller delvist enige i udsagnene "Der er mange forflytninger i mit arbejde", "Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger", "Mit arbejde har mange gentagne og ensidige bevægelser" og "Jeg står op/går meget i mit arbejde" fra både 2012 og 2015.
- **Næsten hvert femte medlem har været begrænset på deres arbejde på grund af smerter:** Næsten hvert femte medlem (17 %) svarer, at de har været begrænset på deres arbejde på grund af smerter inden for de sidste 3 måneder.
- **Medlemmer, der har oplevet at være begrænset af smerter, har flere sygedage:** Af de medlemmer, der har svaret "Ja" til at have været begrænset af smerter, har 40 procent haft 15 dages sygefravær eller mere. Af de medlemmer, der ikke har været begrænset af smerter, har kun 14 procent været sygemeldt i 15 dage eller mere.
- **80 procent af medlemmerne er noget trætte, meget trætte eller helt udmattede efter en arbejdsdag.** Det arbejdssted, hvor flest medlemmer svarer, at de er trætte efter en typisk arbejdsdag, er i behandlingspsykiatrien/distriktspsykiatrien.
- **FOAs medlemmer er oftere trætte efter en typisk arbejdsdag end danske lønmodtagere generelt:** 80 procent af FOAs medlemmer svarer som nævnt, at de er trætte efter en typisk arbejdsdag, mens 66 procent af de danske lønmodtagere generelt svarer samme.

KONTAKT Notat udarbejdet af:
FOA Kampagne og Analyse

Katrine Bonde Nielsen
Tlf. 46 97 23 85

Stine Ungstrup Petersen
Tlf. 46 97 26 81

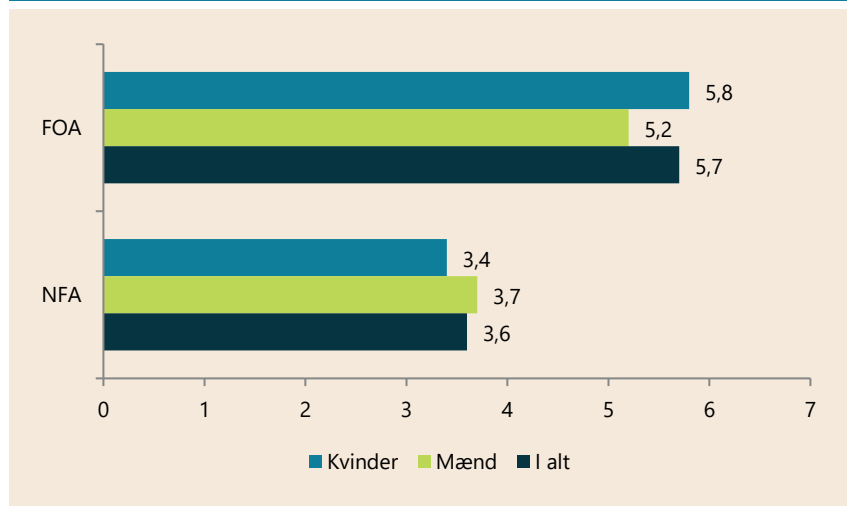
- **Mere end hvert femte medlem er uenige i, at de modtager nødvendige rette vejledning i sikker udførelse af deres arbejde:** 22 procent af medlemmerne er helt eller delvist uenige i dette.
- **Medlemmer, der ikke får den nødvendige vejledning, er mere syge end andre:** 15 procent af de medlemmer, der er helt enige i, at de får den nødvendige vejledning, er syge mere end 14 arbejdsdage om året. Det samme gælder 29 procent af de medlemmer, der er helt uenige i, at de har fået den nødvendige vejledning.
- **Forskelle mellem FOAs fire sektorer:** Bøjede og forvredne arbejdsstillinger og gentagne og ensidige bevægelser er mest udbredt i Kost- og Servicesektoren (hvh. 69 % og 76 % er "enige"), og det samme gælder for arbejde med både våde hænder (56 %) og kemikalier (50 %). Mange forflytninger (tunge løft) er mest udbredt i Social- og Sundhedssektoren. Her er 75 procent enige i, at de har mange forflytninger.

FOA-medlemmer har et hårdere fysisk arbejdsmiljø end danske lønmodtagere generelt

FOAs medlemmer har vurderet, hvor fysisk hårdt de opfatter deres arbejde på en skala fra 0 til 10. 0 angiver, at de ikke opfatter deres arbejde som fysisk hårdt, og 10 angiver, at de opfatter deres arbejde som maksimalt fysisk hårdt. Det ses i figur 1 nedenfor, at FOAs medlemmer i gennemsnit vurderer deres arbejdsmiljø til 5,7 på denne skala. Det samme spørgsmål blev stillet i Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø's arbejdsmiljø- og helbredsundersøgelse (NFA) fra 2016. Sammenlignes svarene fra de to undersøgelser ses det, at danske lønmodtagere i gennemsnit vurderer deres fysiske arbejdsmiljø til 3,6. FOAs medlemmer vurderer derfor deres arbejde hårdere end danske lønmodtagere generelt. Se figur 1 nedenfor.

I figur 1 ses også, at kvindelige medlemmer vurderer deres arbejde som lidt mere fysisk hårdt end mandlige FOA-medlemmer. Den gennemsnitlige vurdering fra de kvindelige medlemmer er 5,8, mens den for de mandlige medlemmer er 5,2. Forskellen er statistisk sikker. I tallene fra NFA's undersøgelse ses det derimod, at mænd vurderer deres fysiske arbejdsmiljø hårdere: de kvindelige lønmodtagere vurderer her deres fysiske arbejdsmiljø til 3,4, mens de mandlige lønmodtagere vurderer det til 3,7. Forskellen er statistisk sikker.

Figur 1. Hvor fysisk hårdt opfatter du normalt dit nuværende arbejde? Gennemsnit fordelt på FOA-medlemmer og danske lønmodtagere generelt (NFA) og på køn.

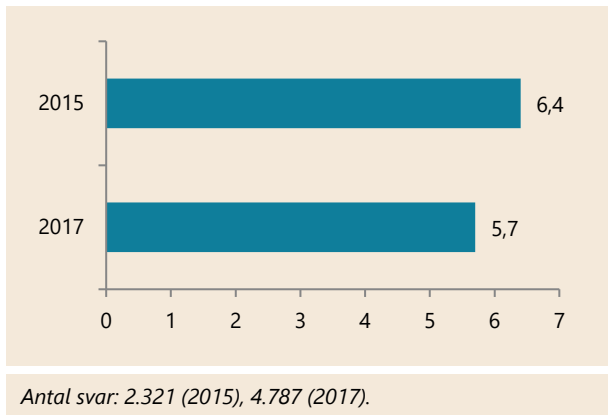
Antal svar:

FOA: 4.152 (Kvinder), 634 (Mænd), 4.786 (I alt).

NFA: 15.691 (Kvinder), 14.244 (Mænd), 29.935 (I alt).

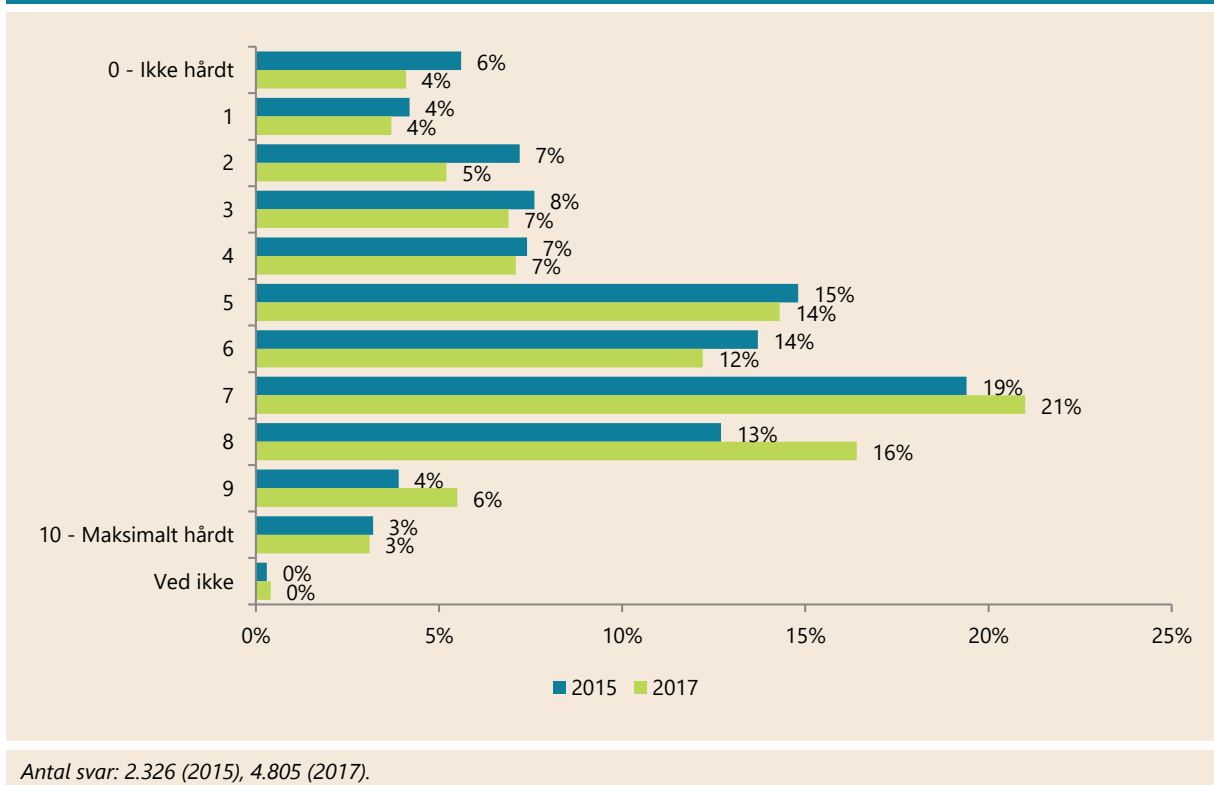
Figur 2 på næste side viser udviklingen i FOA-medlemmernes opfattelse af deres fysiske arbejdsmiljø fra 2015. Det ses, at der er sket en forbedring, da medlemmerne vurderede deres fysiske arbejdsmiljø til gennemsnitligt 6,4 i 2015 og til 5,7 i 2017. FOAs medlemmer vurderer dog stadig deres arbejdsmiljø væsentligt hårdere end danske lønmodtagere generelt, som figur 1 illustrerede.

Figur 2. Hvor fysisk hårdt opfatter du normalt dit nuværende arbejde? Gennemsnit fordelt på data fra 2015 og 2017.

Figur 3 nedenfor viser, at selvom den gennemsnitlige vurdering af deres fysiske arbejdsmiljø er forbedret, så er der flere medlemmer i 2017, der vurderer deres fysiske arbejdsmiljø meget hårdt (svarkategorien 8-10) sammenlignet med 2015. I 2015 vurderede i alt 20 procent af medlemmerne deres fysiske arbejdsmiljø mellem 8 og 10. I 2017 er denne andel steget til 25 procent. Forskellen er testet statistisk sikker.

Figur 3. Hvor fysisk hårdt opfatter du normalt dit nuværende arbejde? Besvarelser fordelt på data fra 2015 og 2017.

Ergonomi – løft, forflytninger og arbejdsstillinger

Medlemmerne er blevet spurgt om bl.a løft, forflytninger og deres arbejdsstillinger.

Medlemmerne vurderer i 2017 deres fysiske arbejdsmiljø hårdere end tidligere år

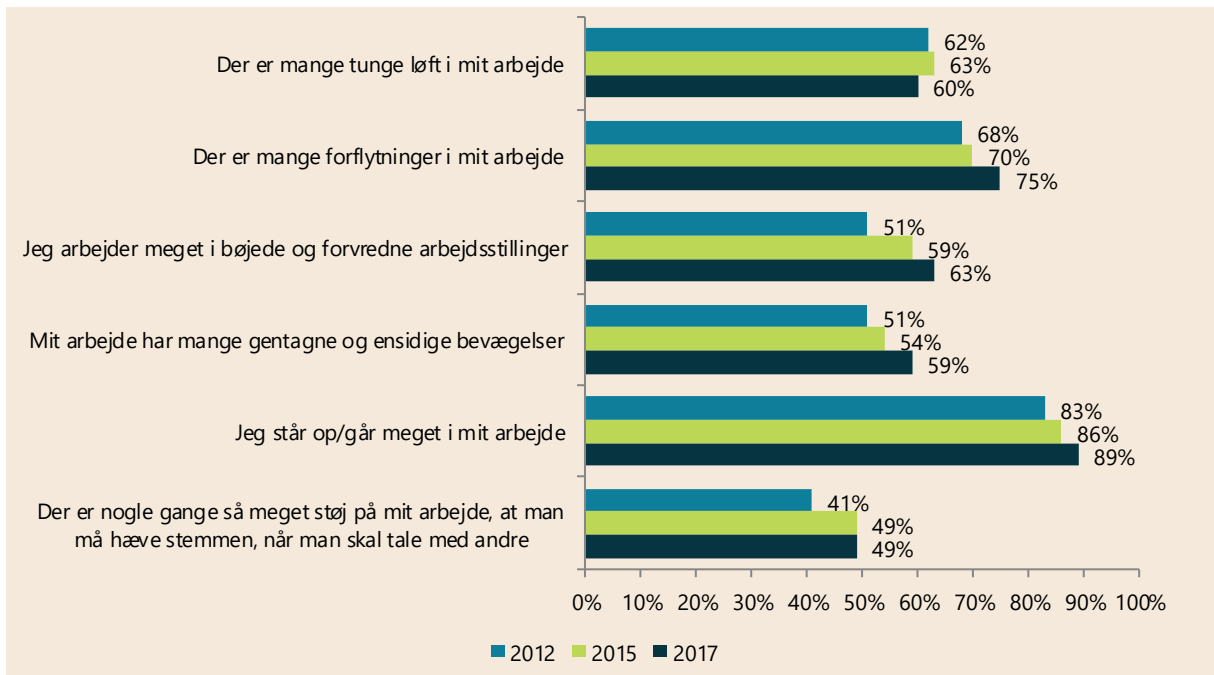
Det ses i figur 4 på næste side, at næsten halvdelen eller flere i 2012, 2015 og 2017 har erklæret sig helt eller delvist enige i hvert af de viste udsagn om deres fysiske arbejdsmiljø. Over halvdelen af medlemmerne arbejder således i et generelt hårdt arbejdsmiljø med mange løft/forflytninger, bøjede arbejdsstillinger, gentagne bevægelser, meget stående/gående arbejde eller i meget støj. Flest – 89 procent i 2017 - er enige i udsagnet "Jeg står op/går meget i mit arbejde".

Det ses også i figur 4, at medlemmerne, hvad angår fire udsagn, vurderer deres fysiske arbejdsmiljø hårdere i 2017 end i de tidligere år.

Det drejer sig om følgende udsagn: "Der er mange forflytninger i mit arbejde", "Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger", "Mit arbejde har mange gentagne og ensidige bevægelser" og "Jeg står op/går meget i mit arbejde".

Den største stigning ses med hensyn til, om medlemmerne arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger. I 2012 var 51 procent helt enige eller delvist enige i dette. I 2017 er den tilsvarende andel 63 procent.

Figur 4. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Andel 'Helt enig' og 'Delvist enig' lagt sammen. Fordelt på data fra 2012, 2015 og 2017.

Antal svar:

2012: 561 (tunge løft), 1.055 (forflytninger), 1.615 (bøjede arbejdsstillinger), 1.614 (gentagne bevægelser), 1.615 (står meget op/går meget), 1.613 (støj).

2015: 873 (tunge løft), 1.439 (forflytninger), 2.311 (bøjede arbejdsstillinger), 2.310 (gentagne bevægelser), 2.311 (står meget op/går meget), 2.311 (støj).

2017: 1.591 (tunge løft), 3.182 (forflytninger), 4.773 (bøjede arbejdsstillinger), 4.774 (gentagne bevægelser), 4.764 (står meget op/går meget), 4.764 (støj).

Figurerne viser andel personer, der har svaret "Helt enig" eller "Delvist enig" på spørgsmålene (lagt sammen). Spørgsmålet "Der er mange tunge løft i mit arbejde" er kun stillet til medlemmer fra Pædagogisk Sektor, Kost- og Servicesektoren og Teknik- og Servicesektoren. "Der er mange forflytninger i mit arbejde" er kun stillet til medlemmer fra Social- og Sundhedssektoren.

Mindst halvdelen af medlemmerne har – uanset sektor - mange tunge løft/forflytninger i deres arbejde

Svarene om det fysiske arbejdsmiljø er også blevet opdelt på sektor. Det ses i de følgende figurer, at der er stor forskel på svarene fra medlemmerne i de fire sektorer i FOA.

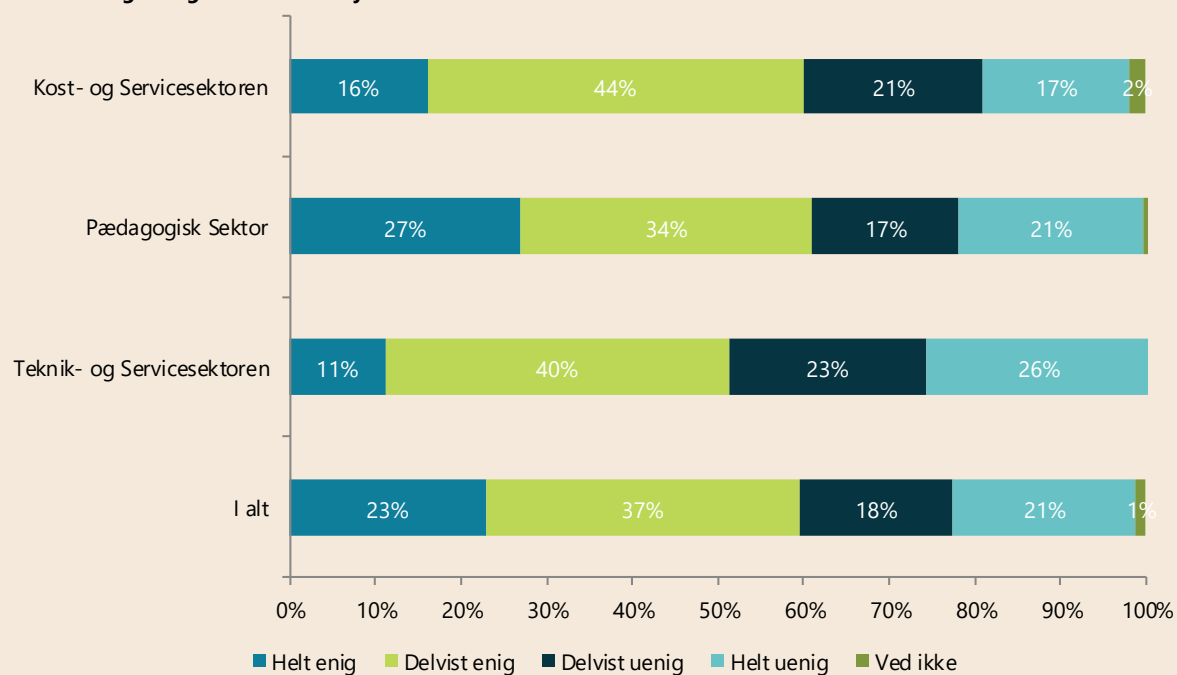
Det fremgår af figur 5 på næste side, at over halvdelen af medlemmerne i både Kost- og Servicesektoren, Pædagogisk Sektor og Teknik- og Servicesektoren er helt eller delvist enige i, at der er mange tunge løft i deres arbejde. Den højeste andel på 61 procent findes Pædagogisk Sektor og den laveste i Teknik- og Servicesektoren (51 %).

Spørgsmålet blev kun stillet til de nævnte tre sektorer.

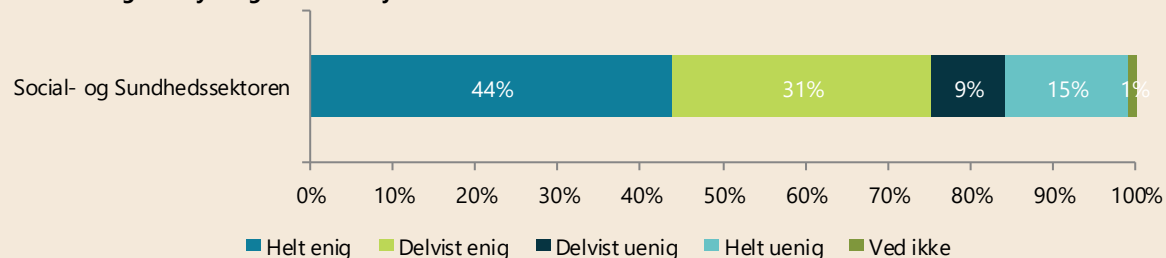
Medlemmer af Social- og Sundhedssektoren blev i stedet bedt om at forholde sig til udsagnet "Der er mange forflytninger i mit arbejde". Det ses af figur 5, at 75 procent af svarpersonerne fra denne sektor er helt enige eller delvist enige i udsagnet.

Figur 5. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Fordelt på sektor.

Der er mange tunge løft i mit arbejde.

Der er mange forflytninger i mit arbejde.

Antal svar: 232 (Kost- og Servicesektoren), 1.097 (Pædagogisk Sektor), 260 (Teknik- og Servicesektoren), 3.182 (Social- og Sundhedssektoren).

Spørgsmålet "Der er mange tunge løft i mit arbejde" er kun stillet til medlemmer fra Pædagogisk Sektor, Kost- og Servicesektoren og Teknik- og Servicesektoren. Spørgsmålet "Der er mange forflytninger i mit arbejde" er kun stillet til medlemmer fra Social- og Sundhedssektoren. Pga. afrundinger summerer procentangivelserne ikke til 100 procent.

Medlemmerne fra Kost- og Servicesektoren arbejder især meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger

Også medlemmernes svar om, hvorvidt de arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger eller deres arbejde har mange gentagne og ensidige bevægelser, er blevet opdelt på sektor. Svarene ses i figur 6 på næste side.

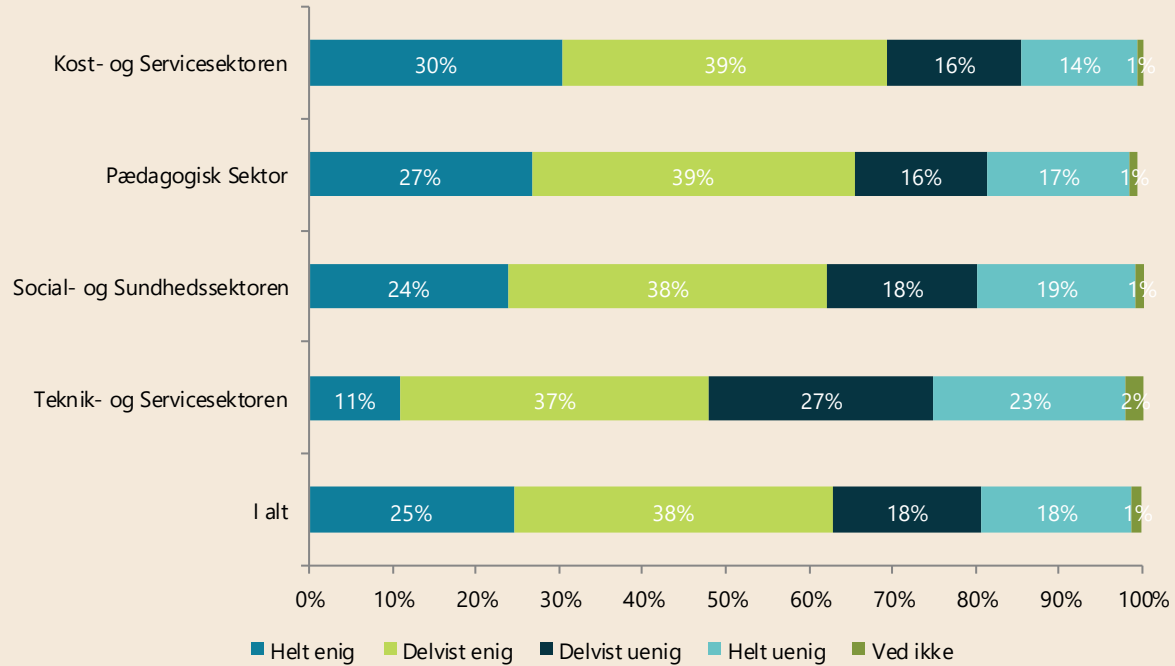
Det fremgår af figur 6, at 69 procent af medlemmerne fra Kost- og Servicesektoren erklærer sig helt eller delvist enige i, at de arbejder meget i bøjede eller forvredne arbejdsstillinger. Det samme gælder kun for 48 procent af medlemmerne fra Teknik- og Servicesektoren.

Også hvad angår gentagne og ensidige bevægelser, ses den største forskel mellem Kost- og Servicesektoren og Teknik- og Servicesektoren. 76 procent fra Kost- og Servicesektoren er enige i, at der er mange sådanne bevægelser i deres arbejde mod 40 procent fra Teknik- og Servicesektoren. Svarene fremgår af figur 6.

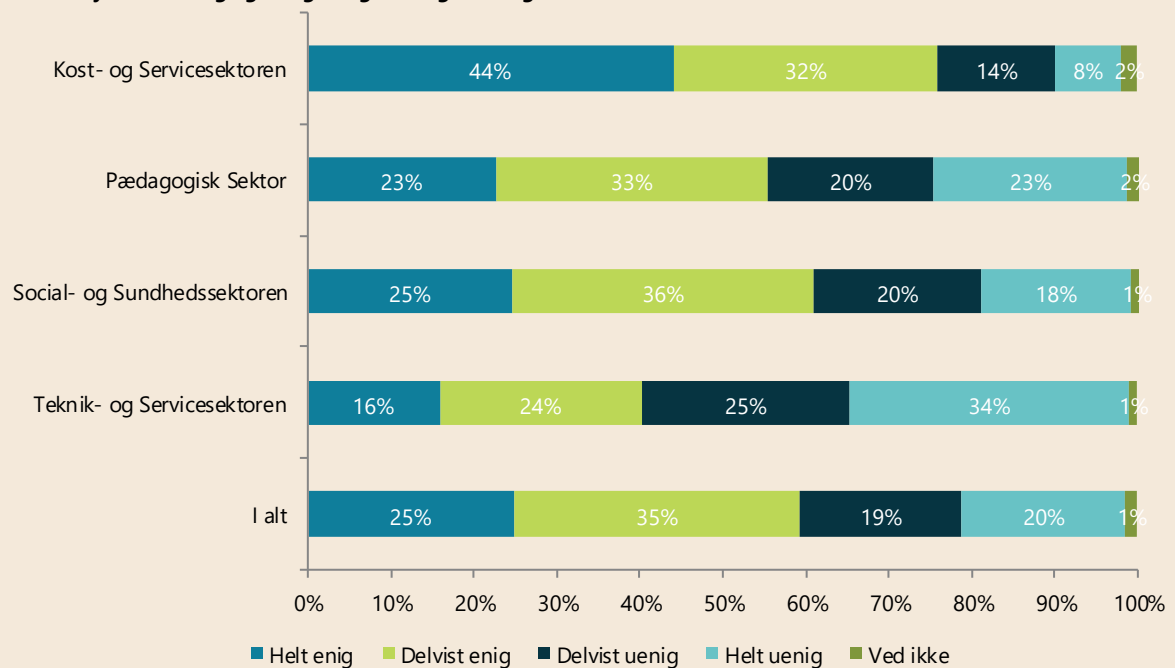

Figur 6. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Fordelt på sektor.

Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Mit arbejde har mange gentagne og ensidige bevægelser.

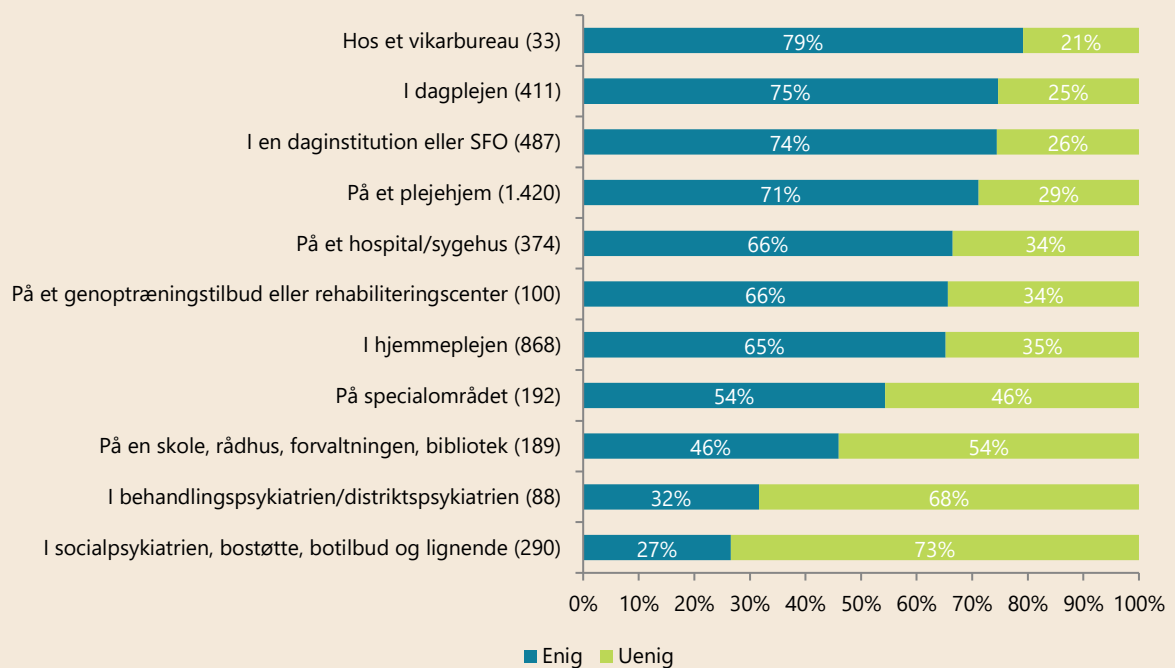

Antal svar: Bøjede bevægelser: 232 (Kost- og Servicesektoren), 1.097 (Pædagogisk Sektor), 3.182 (Social- og Sundhedssektoren), 260 (Teknik- og Servicesektoren). Gentagne bevægelser: 232 (Kost- og Servicesektoren), 1.097 (Pædagogisk Sektor), 3.182 (Social- og Sundhedssektoren), 261 (Teknik- og Servicesektoren).
 Pga. afrundinger summerer procentangivelserne ikke til 100 procent.

Medlemmer, der arbejder i et vikarbureau, arbejder oftest i bøjede og forvredne arbejdsstillinger

Figur 7 viser svarene om bøjede og forvredne arbejdsstillinger opdelt på arbejdssteder. Det ses, at især medlemmer, der arbejder i et vikarbureau, i dagplejen eller i en daginstitution/SFO, arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger. Henholdsvis 79 procent, 75 procent og 74 procent fra disse arbejdssteder er således helt eller delvist enige i, at dette gælder for dem.

Figur 7. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? "Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger". Andel 'Helt enig og 'Delvist enig' lagt sammen. Fordelt på arbejdssted.

Antal svar: 4.722 (i alt). Af figuren fremgår kun arbejdssteder, hvor der i undersøgelsen var svar fra mindst 30 medlemmer. Antal svar fra hvert arbejdssted fremgår i parentes.

9 ud af 10 står meget op/går meget på deres arbejde

Figur 8 på næste side viser sektorfordelingen af svarene om, hvorvidt medlemmerne står op/går meget i deres arbejde og svarene om støj på arbejdspladsen.

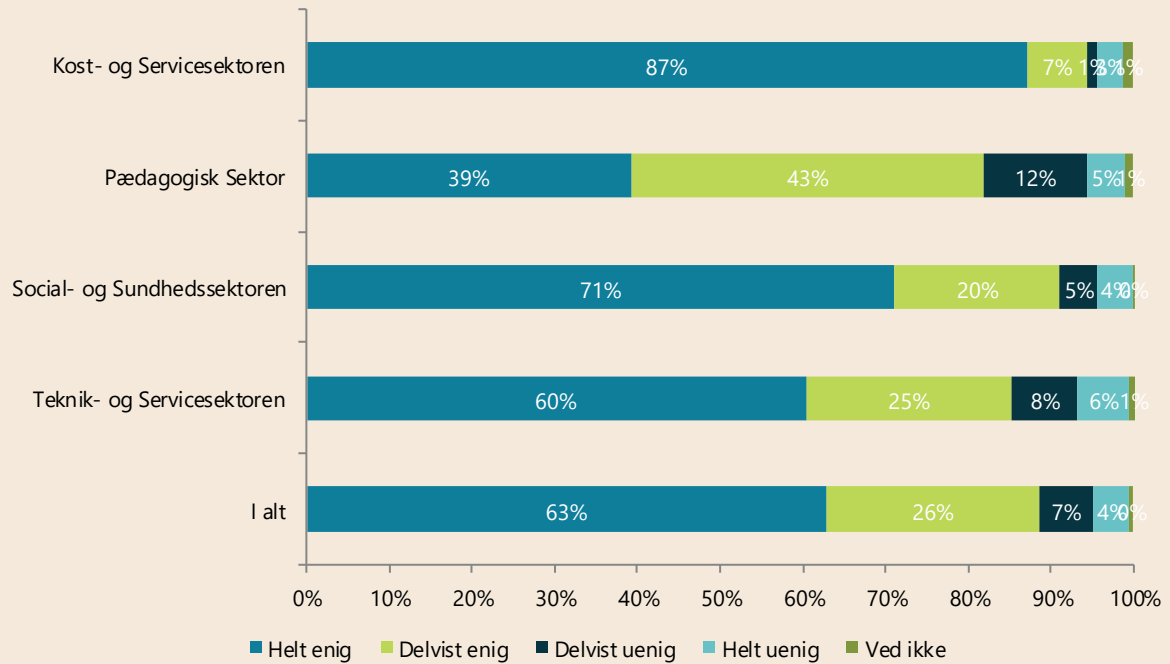
Det ses i figuren, at i alt 89 procent af medlemmerne står op/går meget i deres arbejde. Der er mindre forskelle mellem sektorerne. 82 procent af medlemmerne fra Pædagogisk Sektor er helt enige eller delvist enige i, at de står op/går meget i deres arbejde, mens det samme gælder 94 procent af medlemmerne fra Kost- og Servicesektoren.

Hvad angår støj på arbejdspladsen er der større forskel mellem sektorerne.

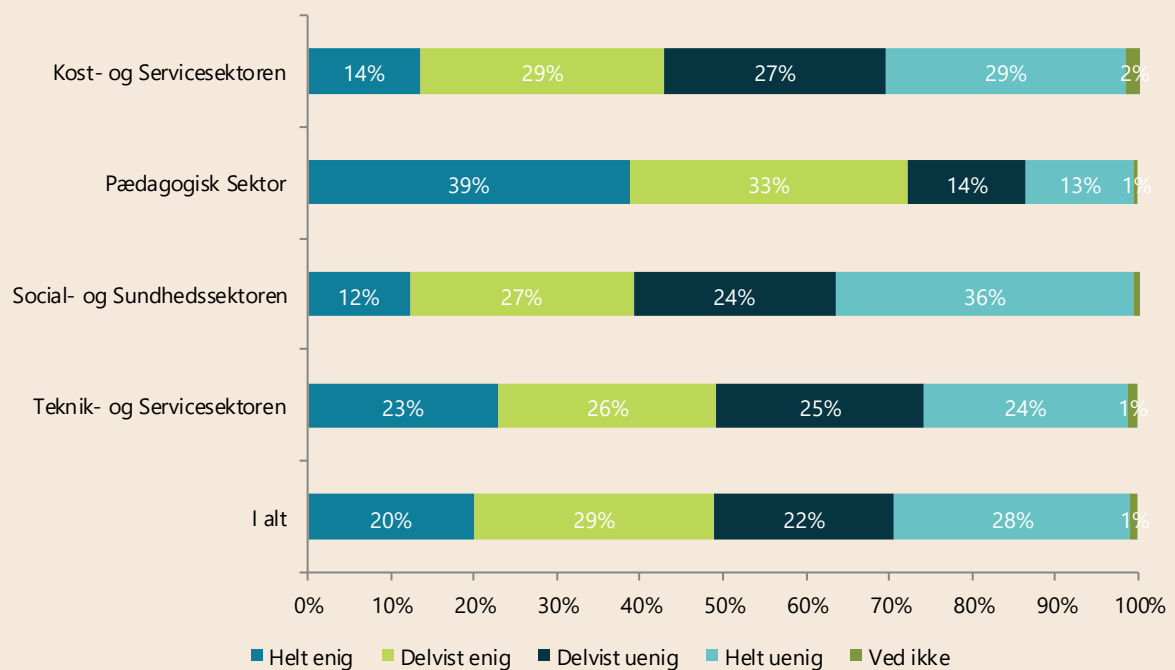
39 procent af medlemmerne fra Social- og Servicesektoren er helt eller delvist enige i, at der nogle gange er så meget støj på deres arbejde, at man må hæve stemmen, når man skal tale med andre. Dette samme gælder 72 procent fra Pædagogisk Sektor.

Figur 8. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Fordelt på sektor.

Jeg står op/går meget i mit arbejde.

Der er nogle gange så meget støj på mit arbejde, at man må hæve stemmen, når man skal tale med andre.

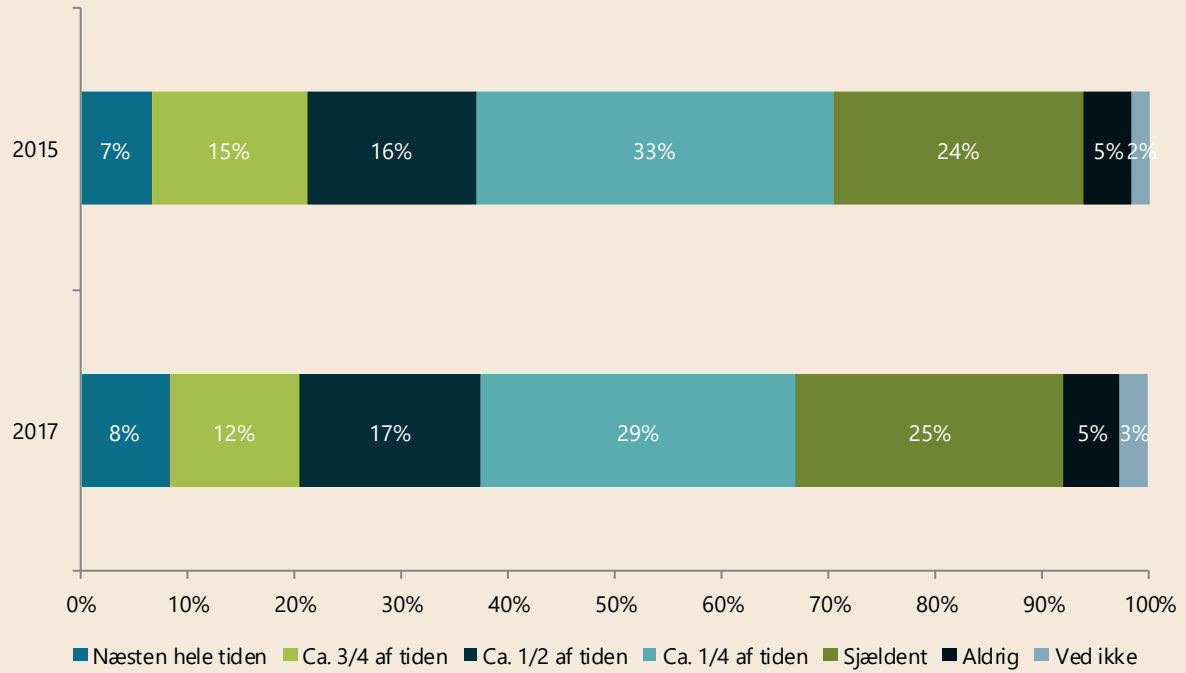
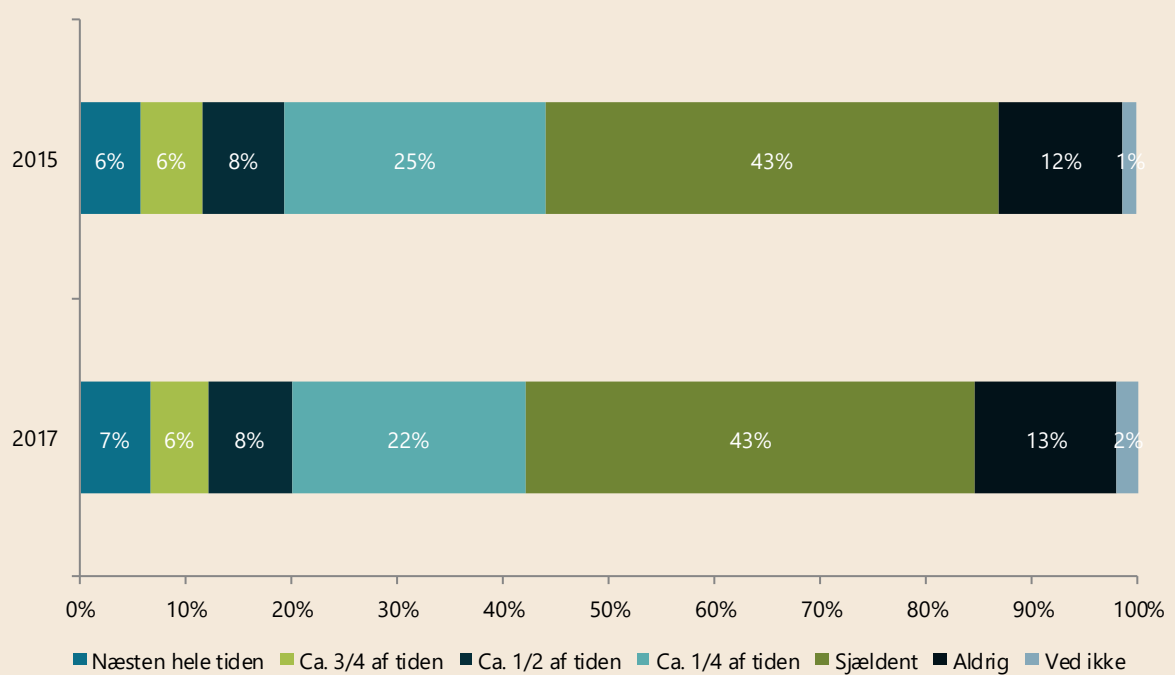

Antal svar: Står op/går meget: 231 (Kost- og Servicesektoren), 1.093 (Pædagogisk Sektor), 3.178 (Social- og Sundhedssektoren), 260 (Teknik- og Servicesektoren). Støj: 231 (Kost- og Servicesektoren), 1.093 (Pædagogisk Sektor), 3.178 (Social- og Sundhedssektoren), 260 (Teknik- og Servicesektoren).
Pga. afrundinger summerer procentangivelserne ikke til 100 procent.

Mere end hver tredje har våde eller fugtige hænder i mindst halvdelen af deres arbejdstid

Som det ses i figur 9 på næste side, svarer 37 procent i 2017, at de er udsat for at have våde eller fugtige hænder i mindst halvdelen af deres arbejdstid. I 2015 svarede 38 procent det samme.

Hver femte er udsat for at have kontakt med kemikalier (fx rengøringsmidler og desinfektionsmidler) i mindst halvdelen af deres arbejdstid. Heller ikke denne andel har ændret sig væsentligt fra 2015.

Figur 9. Hvor stor en del af din arbejdstid er du udsat for... Fordelt data fra 2015 og 2017.
... at have våde eller fugtige hænder?

... at have kontakt med kemikalier (fx rengøringsmidler og desinfektionsmidler)?

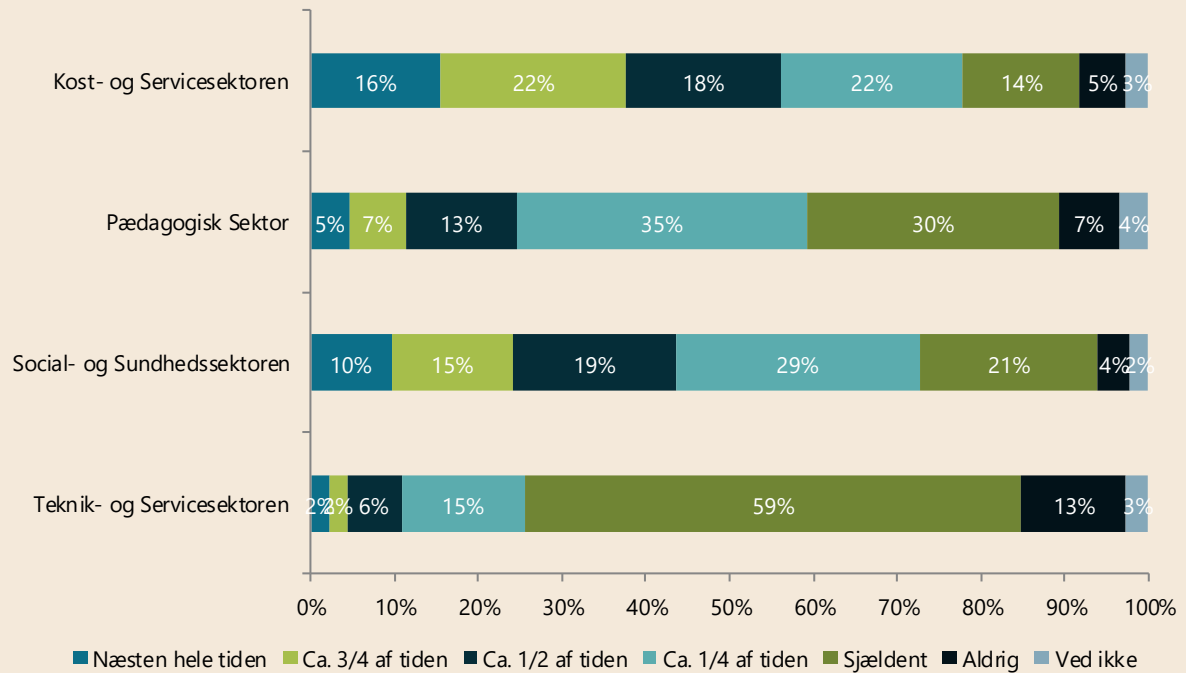
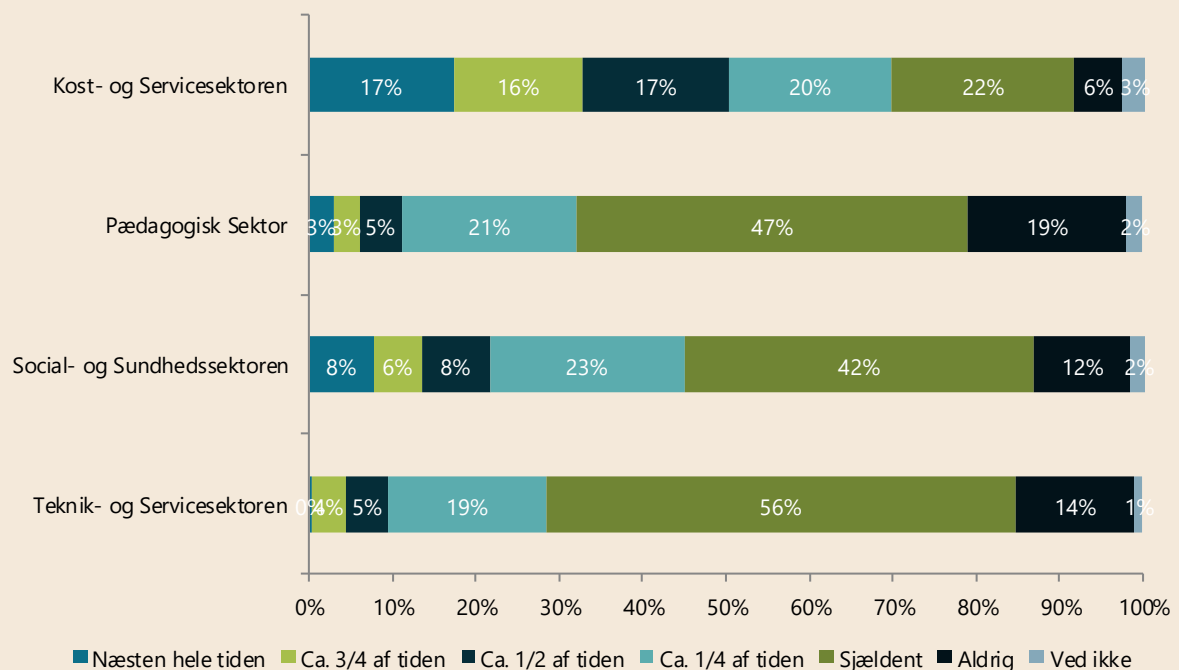
Antal svar: Våde eller fugtige hænder: 2.308 (2015), 4.758 (2017). Kemikalier: 2.308 (2015), 4.758 (2017).
 Pga. afrundinger summerer procentangivelserne ikke til 100 procent.

Kost- og Servicesektorens medlemmer arbejder mest med både våde og fugtige hænder og kemikalier

Svarene på spørgsmålene om våde hænder og kemikalier er ligeledes blevet opdelt på sektor. Der er væsentlige forskelle mellem sektorerne.

Figur 10 på næste side viser, at flest fra Kost- og Servicesektoren arbejder med både våde og fugtige hænder (56 %) og kemikalier (50 %) i mindst halvdelen af deres arbejdstid. Andelen, der er udsat for disse forhold i mindst halvdelen af deres arbejdstid, er lavest i Teknik- og Servicesektoren.

Figur 10. Hvor stor en del af din arbejdstid er du udsat for... Fordelt på sektor.
... at have våde eller fugtige hænder?

... at have kontakt med kemikalier (fx rengøringsmidler og desinfektionsmidler)?

Antal svar: Våde hænder: 231 (Kost- og Servicesektoren), 1.092 (Pædagogisk Sektor), 3.173 (Social- og Sundhedssektoren), 260 (Teknik- og Servicesektoren). Kemikalier: 231 (Kost- og Servicesektoren), 1.092 (Pædagogisk Sektor), 3.173 (Social- og Sundhedssektoren), 260 (Teknik- og Servicesektoren). Pga. afrundinger summerer procentangivelserne ikke til 100 procent.

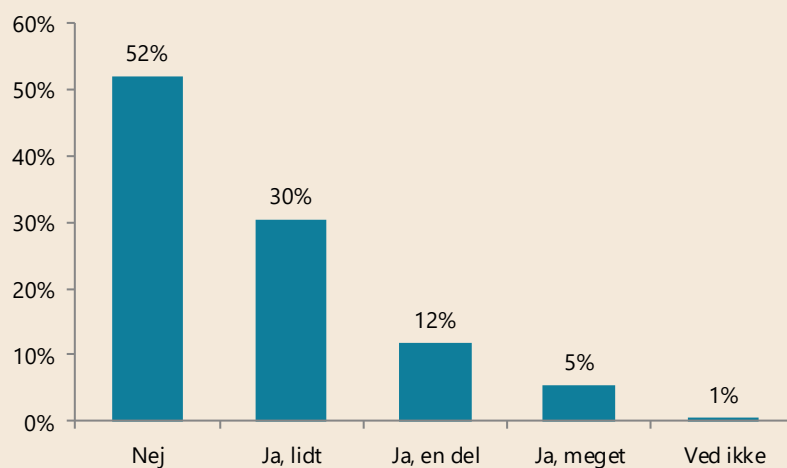

Konsekvenser af det fysiske arbejdsmiljø

Næsten hvert femte medlem har været begrænset på deres arbejde på grund af smerter

Som det ses i figur 11, svarer næsten hvert femte medlem (17 %), at de inden for de sidste 3 måneder har været meget begrænset eller en del begrænset på deres arbejde på grund af smerter. 82 procent af medlemmerne har ikke været begrænset eller har kun været lidt begrænset på grund af smerter.

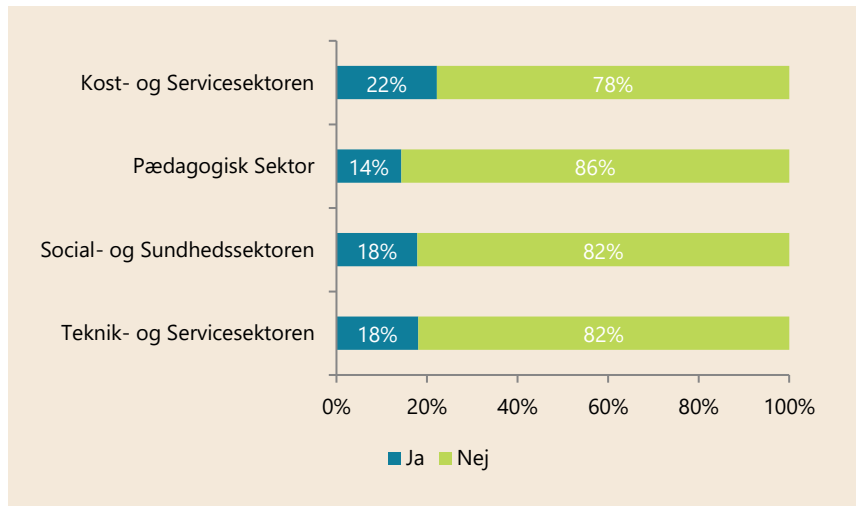
Figur 11. Har du på grund af smerter været begrænset på dit arbejde inden for de sidste 3 måneder?

Antal svar: 4.788.

Det er undersøgt, om der er forskel mellem sektorerne. Figur 12 på næste side viser, at det er der. I Kost- og Servicesektoren er der flest, der har svaret "Ja, meget" eller "Ja, en del" til spørgsmålet om, hvorvidt de har været begrænset i deres arbejde på grund af smerter. Andelen er her 22 procent mod 14 procent i Pædagogisk Sektor, hvor andelen er lavest. Forskellen på 14 procentpoint er statistisk sikker.

Figur 12. Har du på grund af smerter været begrænset på dit arbejde inden for de sidste 3 måneder? Fordelt på sektor.

Antal svar: 232 (Kost- og Servicesektoren), 1.096 (Pædagogisk Sektor), 3.170 (Social- og Sundhedssektoren), 261 (Teknik- og Servicesektoren).

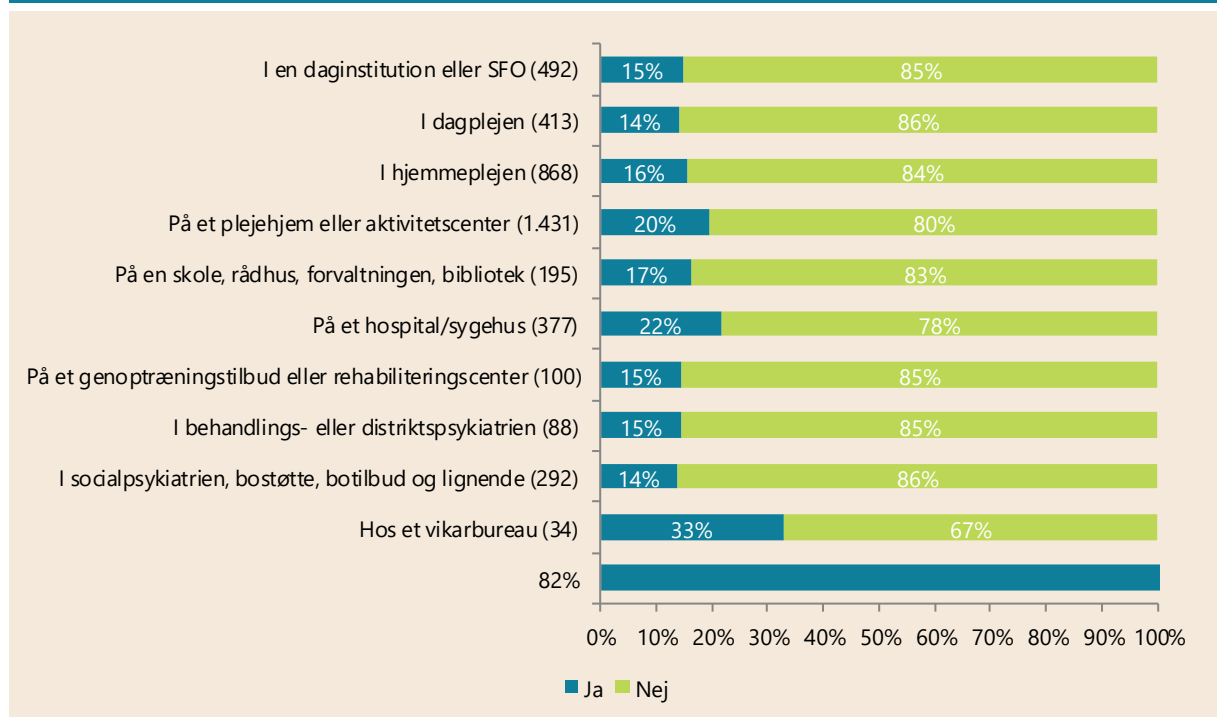
"Ja"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, en del" og "Ja, meget", og "Nej"-kategorien består af svarkategorierne "Nej" og "Ja, lidt".

Medlemmer, der arbejder i et vikarbureau, har oftest været begrænset i deres arbejde på grund af smerter

Opdeles spørgsmålet "Har du på grund af smerter været begrænset på dit arbejde inden for de sidste 3 måneder" på arbejdssteder, ses det, at de medlemmer, der arbejder i et vikarbureau oftest svarer "Ja" til dette (33 %). Derudover svarer 22 procent af medlemmerne, der arbejder på et hospital/sygehus, og 20 procent af medlemmerne på et plejehjem/aktivitetscenter, at de har været begrænset af smerter.

Spørgsmålet er kun opdelt på arbejdssteder, hvor minimum 30 medlemmer har svaret.

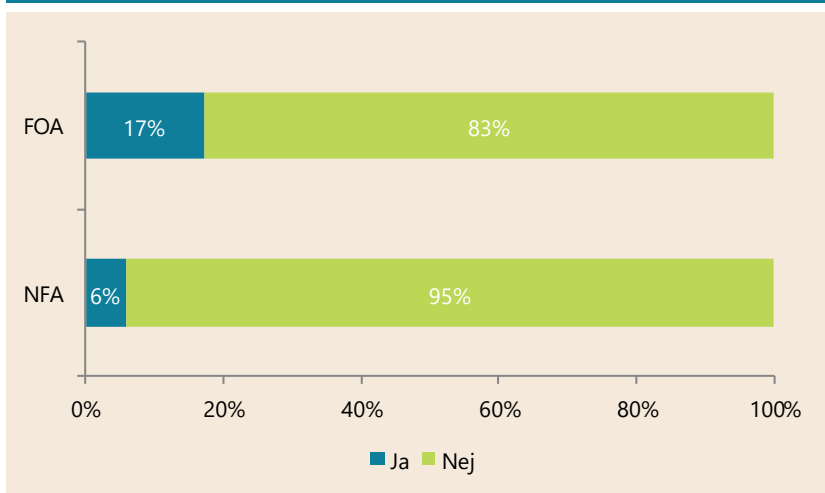
Figur 13. Har du på grund af smerter været begrænset på dit arbejde inden for de sidste 3 måneder? Fordelt på arbejdssteder.

Antal svar: 4.761. Af figuren fremgår kun arbejdssteder, hvor der i undersøgelsen var svar fra mindst 30 medlemmer. Antal svar fra hvert arbejdssted fremgår i parentes. "Ja"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, en del" og "Ja, meget", og "Nej"-kategorien består af svarkategorierne "Nej" og "Ja, lidt".

Figur 14 nedenfor viser fordelingen af medlemmernes svar om evt. begrænsninger på grund af smerter sammenlignet med svarene fra danske lønmodtagere generelt (som NFA undersøgte i deres arbejdsmiljø- og helbredsundersøgelse fra 2016). Mens 17 procent af FOAs medlemmer har været begrænset af smerter, gælder det samme blot 6 procent af lønmodtagerne i NFA's seneste undersøgelse. Forskellen er testet statistisk sikker.

Figur 14. Har du på grund af smerter været begrænset på dit arbejde inden for de sidste 3 måneder (Ja/Nej)? Fordelt på FOA-medlemmer og danske lønmodtagere generelt (NFA).

Antal svar: 4.761 (FOA), 29.803 (NFA).

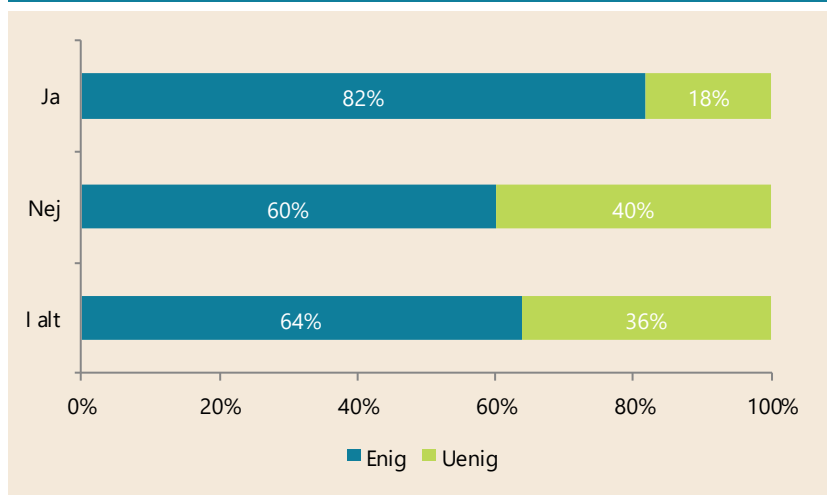
"Ja"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, en del" og "Ja, meget", og "Nej"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, lidt" og "Nej".

Smerter og bøjede og forvredne arbejdsstillinger

Det ses i figur 15 nedenfor, at de medlemmer, der svarede "Ja" til spørgsmålet om, hvorvidt de har været begrænset på deres arbejde på grund af smerter, generelt også er enige i, at de arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

82 procent af dem, der har været begrænset på grund af smerter, svarer, at de arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger. Omvendt er det kun 60 procent af de medlemmer, der ikke har været begrænset af smerter, der arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Figur 15. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? "Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger". Opdelt på spørgsmålet om de på grund af smerter har været begrænset i deres arbejde inden for de sidste 3 måneder (Ja/Nej).

Antal svar: 4.698.

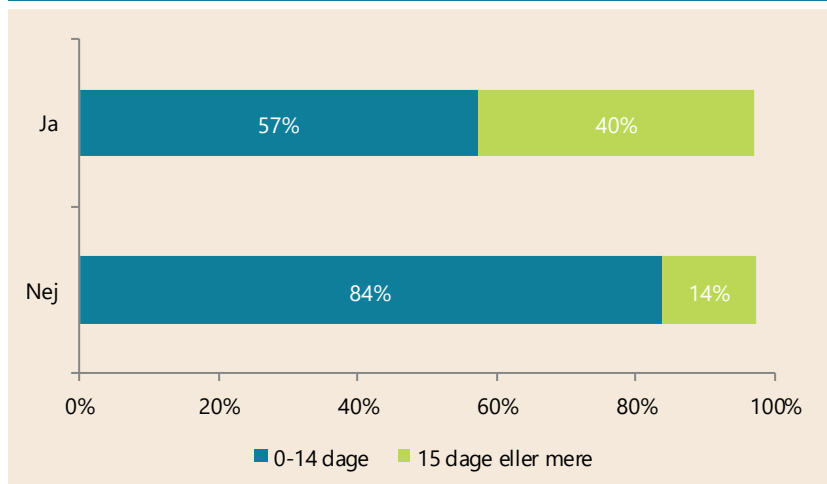
"Ja"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, en del" og "Ja, meget", og "Nej"-kategorien består af svarkategorierne "Nej" og "Ja, lidt".

"Enig"-kategorien består af svarkategorierne "Helt enig" og "Delvist enig", og "Uenig" består af svarkategorierne "Delvist uenig" og "Helt uenig".

Medlemmer, der har oplevet at være begrænset af smerter, har flere sygedage

Figur 16 viser medlemmernes sygefravær opdelt på, om de har været begrænset af smerter på deres arbejde inden for de sidste 3 måneder. Det ses, at 40 procent af de medlemmer, der har svaret "Ja" til at have været begrænset af smerter, har haft 15 dages sygefravær eller mere i 2016. Blandt de medlemmer, der ikke har været begrænset af smerter, er den tilsvarende andel kun 14 procent.

Figur 16. Tænk tilbage på hele 2016. Hvor mange dage var da da sygemeldt? Fordelt på spørgsmålet om de på grund af smerter har været begrænset i deres arbejde inden for de sidste 3 måneder (Ja/Nej).

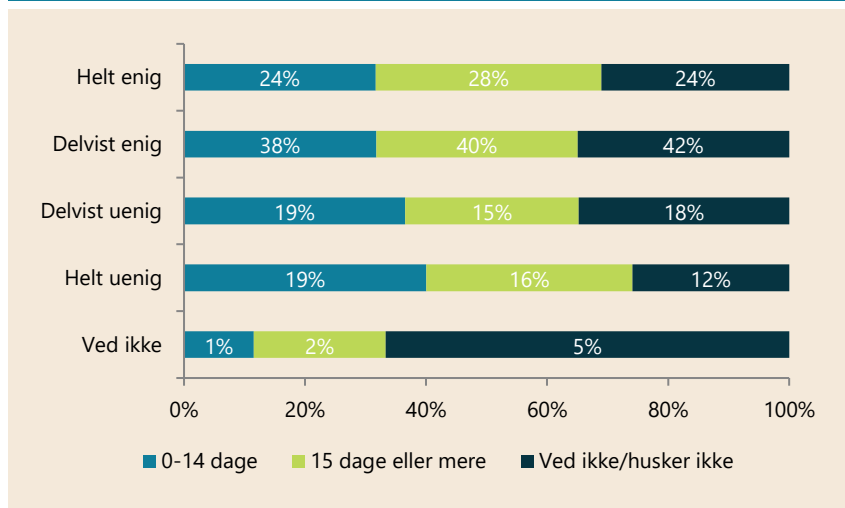
Antal svar: 4.598.

"Ja"-kategorien består af svarkategorierne "Ja, en del" og "Ja, meget", og "Nej"-kategorien består af svarkategorierne "Nej" og "Ja, lidt".

"0-14 dage"-kategorien består af svarkategorierne "Jeg havde ingen sygedage", "1 til 7 dage" og "8 til 14 dage". "15 dage eller mere" består af svarkategorierne "15 til 30 dage" og "31 dage eller mere".

Figur 17 nedenfor viser, at 28 procent af de medlemmer, der er helt enige i, at de arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger, har haft 15 dages sygefravær eller mere i 2016. Den tilsvarende andel er kun 16 procent blandt de medlemmer, der er helt uenige i, at de arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Figur 17. Tænk tilbage på hele 2016. Hvor mange dage var da da sygemeldt? Fordelt på spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger".

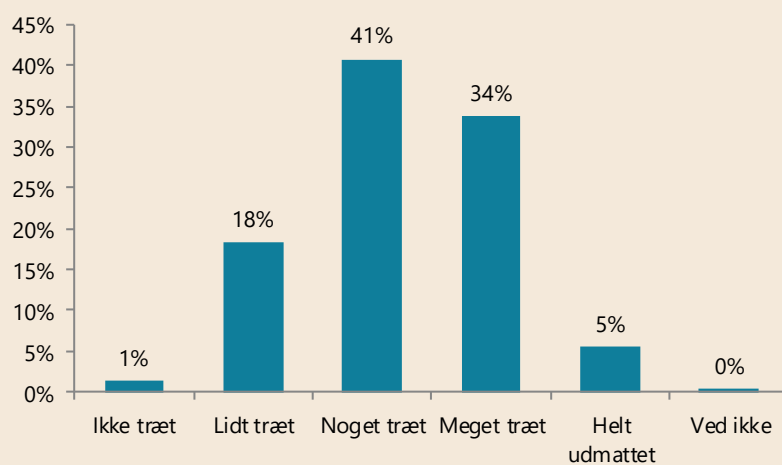
Antal svar: 4.622.

"0-14 dage"-kategorien består af svarkategorierne "Jeg havde ingen sygedage", "1 til 7 dage" og "8 til 14 dage". "15 dage eller mere" består af svarkategorierne "15 til 30 dage" og "31 dage eller mere".

80 procent af medlemmerne er noget trætte, meget trætte eller helt udmattede efter en arbejdsdag

80 procent af medlemmerne svarer, at de er noget trætte, meget trætte eller helt udmattede efter en typisk arbejdsdag. Se figur 18 nedenfor.

Figur 18. Hvor træt er du efter en typisk arbejdsdag?

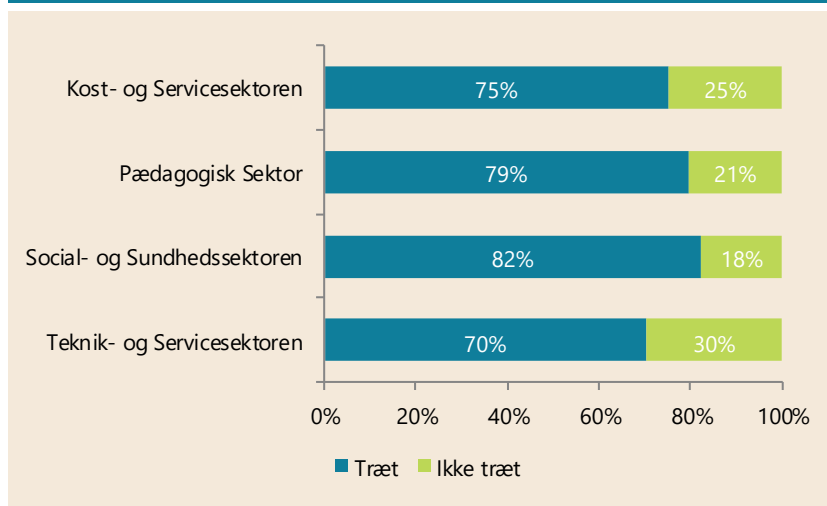
Antal svar: 4.797.

Medlemmerne fra Social- og Sundhedssektoren er oftest trætte efter en typisk arbejdsdag

Opdeles svarene på spørgsmålet "Hvor træt er du efter en typisk arbejdsdag" på sektor, ses det i figur 19, at 82 procent af medlemmerne fra Social- og Sundhedssektoren svarer, at de er trætte (svarkategorierne "Noget træt", "Meget træt" eller "Helt udmattet"). Andelen, der svarer det samme i Pædagogisk Sektor, Kost- og Servicesektoren og Teknik- og Servicesektoren er henholdsvis 79, 75 og 72 procent.

Figur 19. Hvor træt er du efter en typisk arbejdsdag? Opdelt på sektor.

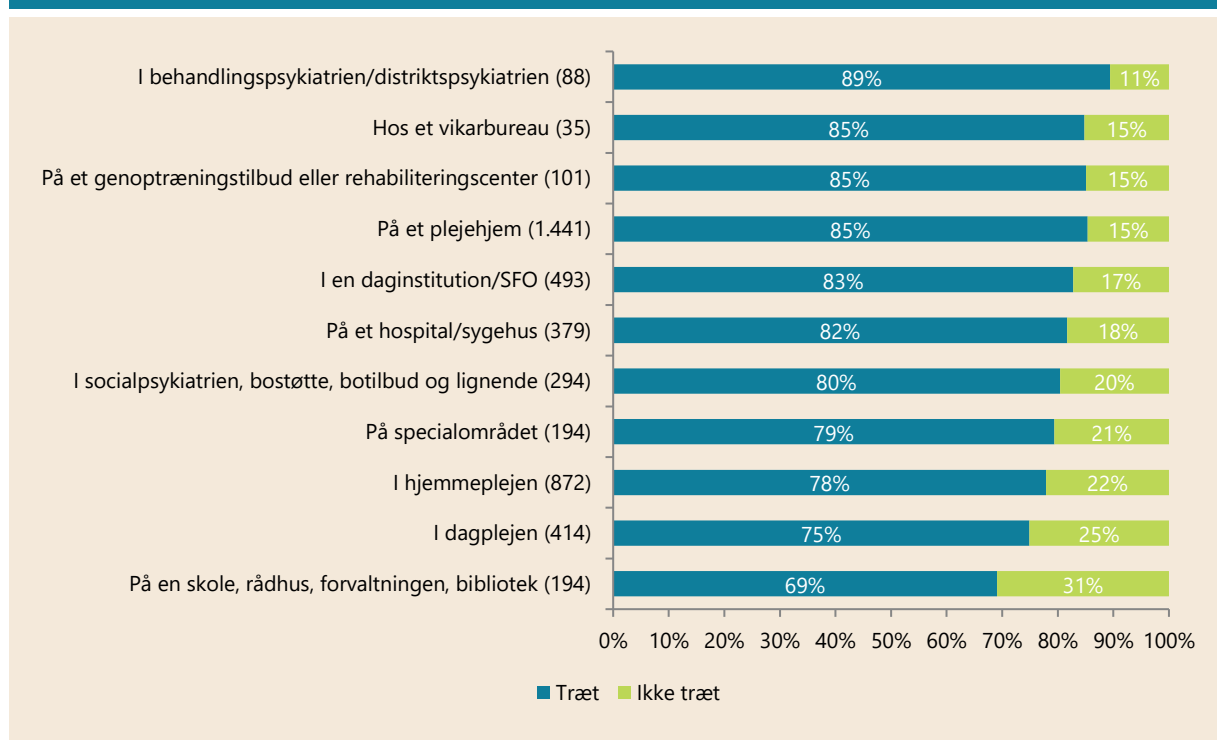
Antal svar: 223 (Kost- og Servicesektoren), 1.099 (Pædagogisk Sektor), 3.188 (Social- og Sundhedssektoren), 259 (Teknik- og Sundhedssektoren).

Svarkategorien "Træt" består af svarkategorierne "Noget træt", "Meget træt" og "Helt udmattet". Svarkategorien "Ikke træt" består af svarkategorierne "Lidt træt" og "Ikke træt".

Medlemmer, der arbejder i behandlingspsykiatrien/distriktpsychiatrien, er oftest trætte efter en typisk arbejdsdag

Som det ses i figur 20, er medlemmer, der arbejder i behandlingspsykiatrien/distriktpsychiatrien, mest trætte. 89 procent svarer, at de er trætte efter en typisk arbejdsdag. Medlemmer, der arbejder på en skole, rådhus, forvaltning, bibliotek eller lignende, er den gruppe, hvor færrest svarer, at de er trætte efter en typisk arbejdsdag (69 %).

Figur 20. Hvor træt er du efter en typisk arbejdsdag? Opdelt på arbejdssteder.

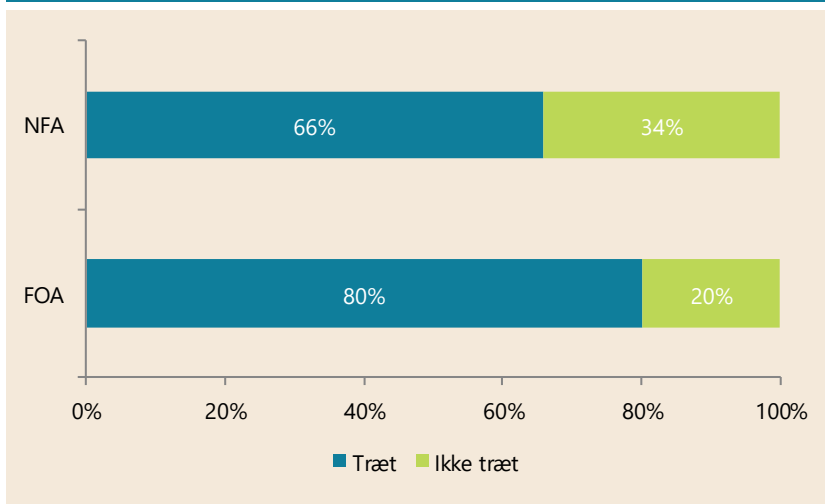

Antal svar: 4.781. Af figuren fremgår kun arbejdssteder, hvor der i undersøgelsen var svar fra mindst 30 medlemmer. Antal svar fra hvert arbejdssted fremgår i parentes.

Svarkategorien "Træt" består af svarkategorierne "Noget træt", "Meget træt" og "Helt udmattet". Svarkategorien "Ikke træt" består af svarkategorierne "Lidt træt" og "Ikke træt".

I figur 21 nedenfor er svarene fra FOA-medlemmerne sammenlignet med NFAs undersøgelse fra 2016. Mens det som nævnt er 80 procent i FOAs undersøgelse, der svarer, at de er trætte efter en typisk arbejdsdag, gælder det samme 66 procent af lønmodtagerne i NFA's seneste undersøgelse. En forskel på 14 procentpoint, som er testet statistisk sikker.

Figur 21. Hvor træt er du efter en typisk arbejdsdag? Opdelt på FOA-medlemmer og danske lønmodtagere generelt (NFA).

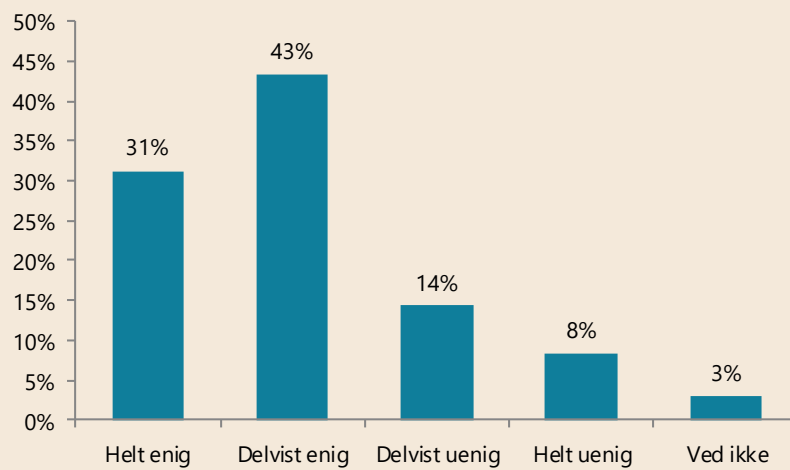
Antal svar: 29.862 (NFA), 4.781 (FOA).

Svarkategorien "Træt" består af svarkategorierne "Noget træt", "Meget træt" og "Helt udmattet". Svarkategorien "Ikke træt" består af svarkategorierne "Lidt træt" og "Ikke træt".

Mere end hvert femte medlem er uenige i, at de modtager den nødvendige vejledning

Medlemmerne er også blevet bedt om at forholde sig til, om de får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af deres arbejde. Det ses i figur 22 nedenfor, at 22 procent af medlemmerne er uenige i dette (svarkategorierne "Delvist uenig" og "Helt uenig").

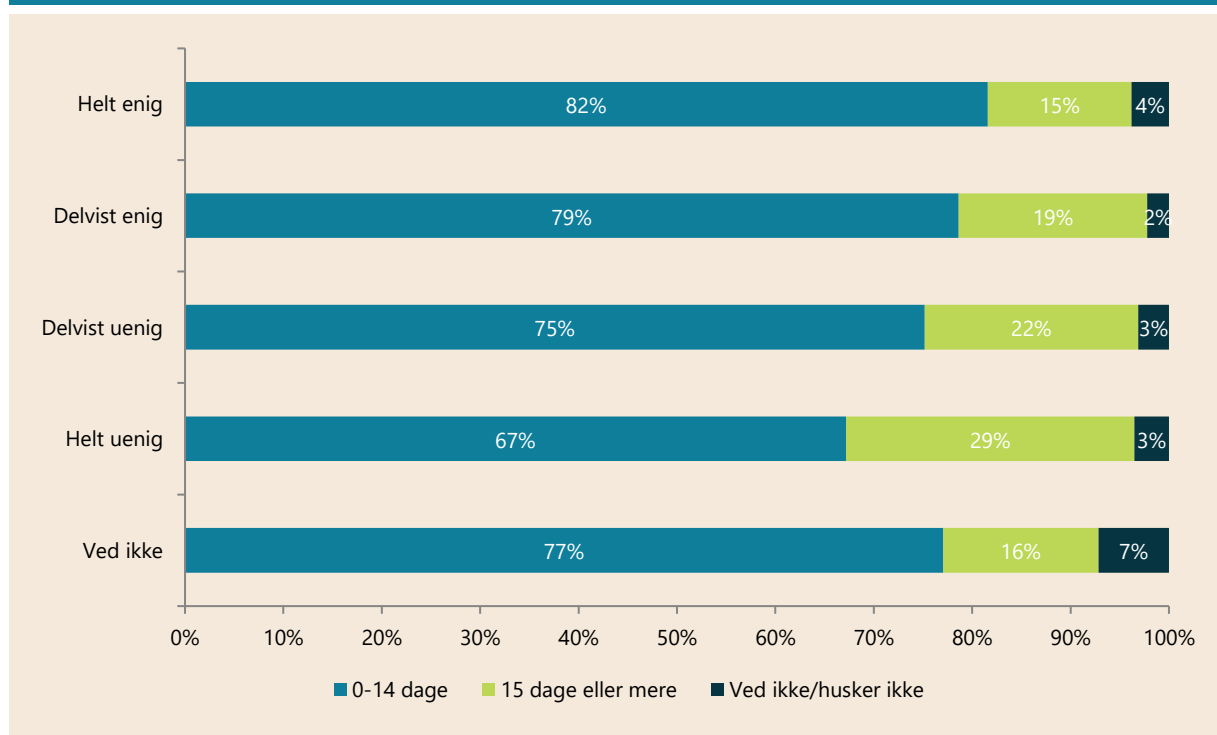
Figur 22. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? "Jeg får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af mit arbejde".

Antal svar: 4.763.

Opdeles svarene på spørgsmålet om vejledning på det antal dage, som medlemmerne var sygemeldte i 2016, ses det, at medlemmer, der ikke får den nødvendige vejledning, er mere syge end andre. 15 procent af de medlemmer, der er helt enige i, at de får den nødvendige vejledning, er syge mere end 14 arbejdsdage om året, mens det samme gælder 29 procent af de medlemmer, der er helt uenige i, at de har fået den nødvendige vejledning. Se figur 23 nedenfor.

Figur 23. Tænk tilbage på hele 2016. Hvor mange dage var du da sygemeldt? Opdelt på spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Jeg får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af mit arbejde".

Antal svar: 4.622.

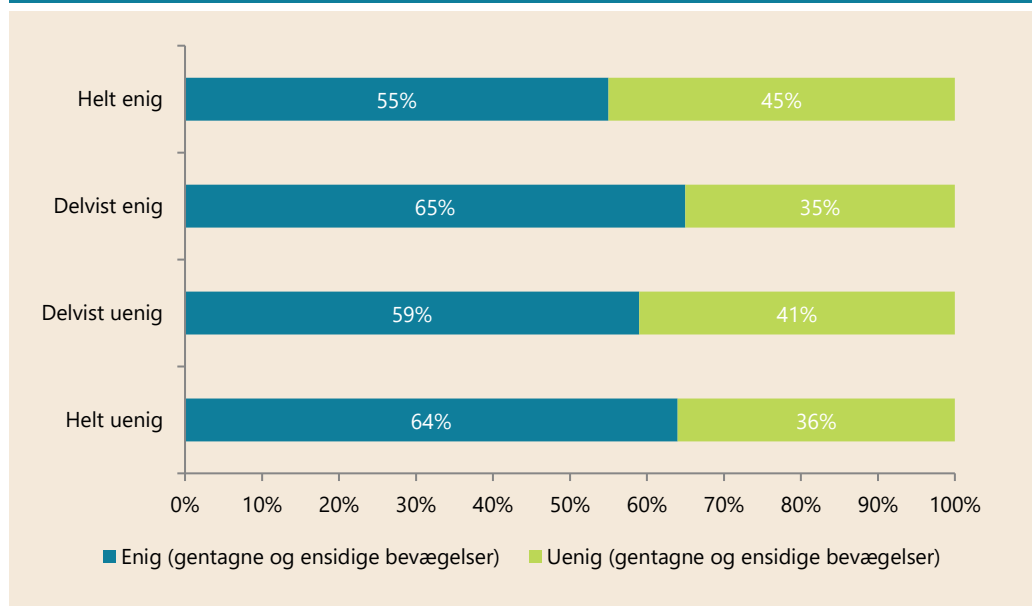
Svarkategorien "0-14 dage" består af svarkategorierne "Jeg havde ingen sygedage", "1 til 7 dage" og "8 til 14 dage". Svarkategorien "15 dage eller mere" består af svarkategorierne "15 til 30 dage" og "31 dage eller mere".

Når medlemmerne modtager den nødvendige vejledning, arbejder de mindre i uhensigtsmæssige arbejdsstillinger

Figur 24 og 25 nedenfor undersøger, om der er en sammenhæng mellem vejledning i sikker udførelse af arbejdet og arbejde i uhensigtsmæssige arbejdsstillinger.

Det ses i figur 24, at 55 procent af de medlemmer, der er helt enige i, at de får den nødvendige vejledning, er enige i, at de har mange gentagne og ensidige bevægelser i deres arbejde. Den tilsvarende andel er 64 procent blandt medlemmer, der er helt uenige i, at de får den nødvendige vejledning.

Figur 24. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål? "Mit arbejde har mange gentagne og ensidige bevægelser". Opdelt på spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Jeg får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af mit arbejde".

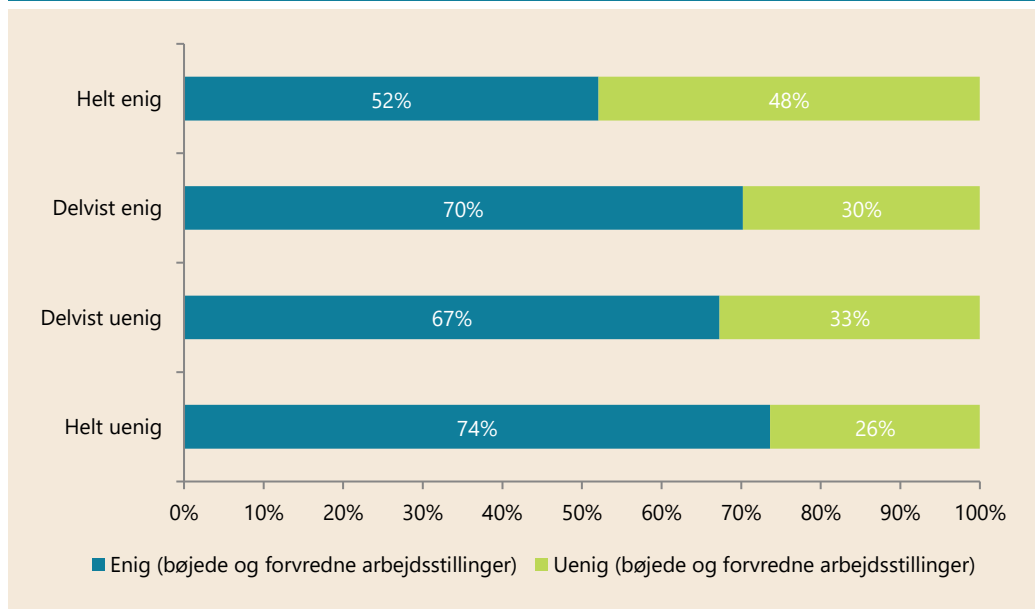
Antal svar: 4.698.

Svarkategorien "Enig (gentagne og ensidige bevægelser)" består af kategorierne "Helt enig" og "Delvist enig", og svarkategorien "Uenig (gentagne og ensidige bevægelser)" består af kategorierne "Delvist uenig" og "Helt uenig".

På samme vis er det undersøgt, om der er sammenhæng mellem vejledning og udbredelsen af arbejde i bøjede og forvredne arbejdsstillinger.

Figur 25 nedenfor viser, at 52 procent af de medlemmer, der er helt enige i, at de får den nødvendige vejledning, arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger. Den tilsvarende andel er 74 procent blandt de medlemmer, der er helt uenige i, at de får den nødvendige vejledning.

Figur 25. Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål? "Jeg arbejder meget i bøjede og forvredne arbejdsstillinger". Opdelt på spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i følgende spørgsmål om dit fysiske arbejdsmiljø? Jeg får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af mit arbejde".

Antal svar: 4.712.

Svarkategorien "Enig (gentagne og ensidige bevægelser)" består af kategorierne "Helt enig" og "Delvist enig", og svarkategorien "Uenig (gentagne og ensidige bevægelser)" består af kategorierne "Delvist uenig" og "Helt uenig".

Metode

Indsamlingsperiode

Undersøgelsen er gennemført i perioden 19.-31. januar 2017.

Indsamlingsmetode

Data er indsamlet i en spørgeskemaundersøgelse via FOAs elektroniske medlemspanel. Der blev udsendt én påmindelse til deltagerne. Undersøgelsen vedrørte også andre emner end fysisk arbejdsmiljø.

Målgruppen

Målgruppen for denne undersøgelse er medlemmer i job fra FOAs medlemspanel.

Antal besvarelser og svarprocent

11.396 medlemmer blev inviteret til undersøgelsen. Det viste sig, at 106 e-mailadresser var uvirksomme. Det reelle antal inviterede var således 11.290. Af disse medlemmer gennemførte 4.710 undersøgelsen fuldt ud, og 311 afgav nogen svar. Den samlede svarprocent var 44.

Repræsentativitet

Stikprøven er undersøgt for repræsentativitet på parametrene sektor, tillidshverv og alder. Repræsentativitetsanalysen viste, at Kost- og Servicesektoren og Pædagogisk Sektor er lidt underrepræsenterede, mens Social- og Sundhedssektoren og Teknik- og Servicesektoren er lidt overrepræsenterede. Analysen viste desuden, at unge under 30 og medlemmer i alderen 30-39 er underrepræsenterede, mens medlemmer i aldersgrupperne 50-59 år og 60 år og derover er overrepræsenterede. Stikprøven er repræsentativ på medlemmer i alderen 40-49 år. Medlemmer med tillidshverv (dvs. tillidsrepræsentanter, fællestillidsrepræsentanter og arbejdsmiljø-repræsentanter) er overrepræsenterede i stikprøven, mens medlemmer uden tillidshverv er underrepræsenterede.

Vægtning af data

På baggrund af repræsentativitetsundersøgelsen er data vægtet for sektor og alder. Vægtningen gør, at svarene fra underrepræsenterede grupper får en større vægt i stikprøven, mens svarene fra overrepræsenterede grupper får en mindre vægt. På denne måde sikres, at stikprøven svarer til FOAs erhvervsaktive medlemmer fordelt på sektorer og alder.